

antoivat hänelle sisällistä tyydytystä ja varmuutta niinkuin aina, kun keksii jotain uutta ja alkuperäistä.

Ruokasalin ovea avatessaan rypisti hän siis hiukkasen ottaensa, veti ilmaa keuhkoihinsa, niin että rinta kohosi korkealle, ja puhalsi sen sieltä sieraimiensa kautta takaisin kuuluvala tohinalla.

III.

Useimmat matkustajat olivat jo kokoontuneet aamiaista odottamaan. Ja Anttiikin oli nyt yksi sellainen oikea matkustaja, joka aamiaista odotti.

Siellä oli kaikenlaista väkeä. Isomahaisia maakauppaita, suurissa korkeissa kalosseissa, matkalla Pietariin; Antti loi heihin ylenkatseellisen silmäyksen, sillä isä oli aina sanonut, että ne ovat niitä viho viimeisiä ihmisiä, jotka säälimättä nylkevät kansaa ja pyrkivät elämään niinkuin säätyhenkilöt. Oli siellä pari vanhaa neitostakin, tukevasti vaatetuita ja puolihansikkailla varustettuja, niin että vaan sormet näkyivät, pitkät elottomat ja verettömät sormet. Ne joivat kahvia laivasta, mutta evästä oli heillä itsellään. Juodessaan sopottivat he keskenään ja arvostelivat, silmäyksistä päättäen epäedullisesti, kahta nuorta neitiä, jotka istuivat toisessa päässä salongia. Sillä neidot naureskelivat erään vanhemman herran kanssa – nähtävästi joku merikapteeni – joka oli asettunut laivatuolille vastapäätä heitä ja haasteli heille kaikenlaista, vaikk'ei ollut esitetykään; jonka vanhat neitokset hyvin kyllä tiesivät. Läheillä vanhoja neitoja istui Pekka ja tutki ilmoituskalenterin sukkeluuksia. Hän rakasti tavattomasti sukkeluuksia ja naurahiti niille tuostakin hakien silmillään jotakuta, jonka saisi osalliseksi iloonsa. Toisessa paikassa puoleksi loikoi tyhjennetyin kahvikupin ääressä eräs hienosti puettu herrasmies, jolla oli kultasankaiset silmälasit päässä ja joka ei näkynyt olevan ketään huomaavinaan. Kun Antti astui sisään, teki herrasmies liikkeen niskallaan ja sihautti huulillaan bufettineiden luok-

seen, jolta tilasi sikarin. Antti tuli panneeksi erityisen huomion tähän, jota ei ollut ennen nähnyt.

Antti kun oli ripustanut palttoonsa naulaan – naula oli messingistä, kahdella ruuvilla istutettu kiiltäväksi maalattuun seinään ja vastapäätä oli peili – vältti hän katsoa Pekkaan ja tervehti hyvin kylmästi vanhoja naisia, vaikka nämä olivat hyviä tuttuja hänen kotonaan. Mutta nuo kaksi vanhaa neitiä hyökkäsivät heti häneltä kysymään, eikö hänellä ollut ikävä kotoa lähtee... lähtee kotoa pois suureen maailmaan?

Antti antoi syrjästittään vastauksen, että ei hän juuri tiennyt, mitä hän niin erittäin ikävöisi.

– Eihän Antti toki tarkoita, mitä Antti sanoo. Antti ei tahdo sanoa, kuinka ikävä Antilla on lähtee omiensa luota vierasten ihmisten seuraan. Onko Antilla ollenkaan sukulaisia Helsingissä?

– Ei ole sukulaisia.

– Eikö? Se olisi paljon hausempi Antille, jos olisi joku perhe Helsingissä, jonka luoksi voisi mennä. – Antin äidillä näytti olevan niin kovin vaikea erota Antista.

Siihen ei Antti katsonut tarpeelliseksi enää vastata. Hän alkoi niin huolettomasti kuin suinkin kävellä edestakaisin lattiaa pitkin. Orsa oli hänellä rypyssä ja toinen käsi housun taskussa, toinen sivelemässä viiksien alkuja. Hän tunsu miellyttävän tunteen siitä, että oli hyvin ja huolellisesti puettu. Kengät oli teetetty teräväkärkiset ja matalakantaiset, niinkuin tiedettiin muodin olevan, ja hyvästi kiilloitetut. Housut olivat vaaleasta kankaasta ja sortuutti musta ja pitkä niinkuin englantilaisella gentlemannilla. Käänteissä heilahtelivat helmat sääriä vasten niinkuin vanhalla herralla; Antti tunsu sen selvästi polvissaan. Peilissä, johon hän aina ohimennen katsahti, huomasi hän olevansa ajattelevan ja miettivän näköinen mies. Hänestä näytti, että kaikki häntä salaa tarkastelivat, myöskin neitokset.

Sitä ei tosin voinut huomata, että he häntä suorastaan katselivat, mutta hän tiesi kyllä entisestään, että vaikka nuoret neitokset eivät olisikaan katsovinaan, he kyllä sentään huomavat nuoria miehiä. Mutta vaikka hän tiesi näin olevansa kaikkien huomion esineenä – keskipisteenäkin olisi voinut sanoa – ei hän joutunut ollenkaan hämilleen. Noin kävellessään muistui hänelle vaan mieleen, mitä sisaret olivat hänestä sanoneet, kun hän kerran katseli itseään heidän toaletti-peiliinsä. – »On se kaunis poika tuo meidän Antti», olivat he sanoneet. Siihen oli äiti toisesta huoneesta lempeästi torunut: »sanokaahan sille semmoista, on se jo kylläksi itserakas ilman-kin.» – No, mutta vähäpää nyt siitä. Miksi ne eivät jouduta aamiaista, että saisi syödä? Nälkänen kuin susi! Oli niin aikamiehen, vanhan herran tapaista sanoa: »nälkänen kuin susi.»

– Onko aamuruoka kohta valmis? kysyi hän bufetrineidiltä.

– Neljännestunnin kuluttua, vastasi tämä.

Pekka tuli puoliääneensä kysymään, syökö Antti laivasta?

– Miks'en söisi! vastasi Antti tahtoen näyttää kummastuneelta.

– Minä vaan ajattelin, että kun meillä on omaa evästä...

– Minä syön mieluummin laivasta.

Antti söi siis laivasta ja otti ruvetessaan ryyppynkin, jota kapteeni tarjosi. He kiilistivätkin toistensa kanssa. Kotona oli häntä ryyppystä varotettu ja Pekka oli kuvannut sen terveydelle varsin vahingolliseksi. Oli hänellä kirjojakin, joissa sitä todistettiin tieteellisesti. Äiti ja sisaret olivat yhtä mieltä Pekan kanssa. Mutta kun isä otti ryyppyn, niin otti Anttikin. Hänen täytyi sitä paitse itse tulla vakuutetuksi kaikista asioista. Kokea, kokea... ihmisen täytyy kokea. Olutta hän tilasi myöskin. Kun kapteeni pyysi puoli pulloa, niin kutsui hänkin suun silhauksella luokseen poistuvaa neitiä ja pyysi saada, ruotsin-

kielellä hänkin: »en half öl.» Joka kerta kuin hän sitten kallisti lasin huulilleen ja joi, katseli hän sen kuvetta pitkin niitä kahta nuorta neitosta, jotka istuivat vastapäätä häntä seinän puolella. Vaikka eivät ne hänen mielestään juuri katsomista ansainneet. Rumanlaisia, jotenkin vähäpätöisiä. Bufettineiti tuossa oli monta vertaa somempi. Se ei kuitenkaan estänyt häntä olemasta neitosille kohtelias. Hän tarjosi heille, mitä he eivät ylettäneet ottamaan ja sanoi joka kerta: »varsså go?» Siihen neitoset yhtä monta kertaa vastasivat: »tackar», johon Antti vielä hiukan huolettomasti lisäsi: »ja' ber.»

Mietti Antti heille jotain muutakin sanoakseen, mutta ei voinut keksiä, millä alortaisi. Sen sijaan onnistui hänen ottaa osaa kapteenien keskusteluun. He puhuivat ruotsia, jota maakauppiat tietysti eivät pystyneet puhumaan. Kapteeni kertoi salakuljetusjuttuja entisiltä purjehdusretkiltään merellä. Anttila oli myöskin muuan semmoinen juttu, vanha ja kauvan kulkemassa ollut. Hän kertoi sen ja vaikka kapteenit tietysti olivat kuulleet sen monta kertaa ennen, nauroivat he kuitenkin hiukan. Antti tunsu siitä itsensä ylpeäksi ja samalla milt'ei heltyvänsä. Ja sitä seurasi tunne miehen ryhdistä kokoruumiissa. Oli niin kuin ei hänen ja kapteenien välillä olisi ollut mitään eroa arvossa ja ijässä. He olivat vertaisia keskenään. Ei hän koskaan ennen ollut tuntenut itseään näin vakaaksi ja varmaksi. Mutta, sanoi hän itselleen, näinhän se vasta ihmisen oikea alkuperäinen luonto ja itsenäisyys tunkeutuu esille, ja näinhän ihminen pääsee kehittymään, kun hän saa olla ja liikkua vapaissa oloissa.

Kun noustiin pöydästä, tuli Pekka sisään ja pyysi lasin maitoa. Se oli Antin mielestä tavattoman moukkamaista. Syödiä ensin omia eväitään kannella ja sitten tulla hampaitaan kaivellen juomaan maitoa salongista.

— Tuokaa mulle hyvä sikari, sanoi se hienosti puettu, kulta-

sankaisia silmälasia kantava herrasmies. Hän ei ollut aamiaisista syödessään ottanut osaa herrojen keskusteluun. Näytti sillä kuin olisi hän halveksinut koko seuraa siitä päättäen, että hän silloin tällöin veti toisen suupielensä ivalliseen kureeseen. Se hiukan häiritsti Anttia. Hän kyllä osasi olla hänkin niinkuin vanha tottunut matkustaja. Mutta milloinka voisi hän saavuttaa sen varmuuden ja vakavuuden, joka tuolla herralla oli? Milloinka olla noin rennosti ja vapaasti ja kaikkia halveksivasti?

Pekka syytti paperossin ja tarjosi Anttillekin! Mutta Antti sanoi mieluummin polttavansa sikaria. Bufettineiti toi sen hänelle ja toi myöskin hopeapäisen veitsen tarjottimen päällä. Ottaessaan katsahri Antti häntä suoraan silmään ja koetteli saada silmäyksensä merkiseväksi. Ja kun hän tyypisti sikaria, tunsu hän kätensä hiukan vapisevan.

Syötyään poistuivat kaikki matkustajat ruokasalongista mikä minnekin. Antti oli asettunut tyhjän pöydän ääreen ja oli tutkivinaan ilmoituskalenteria. Neiti tyhjensi pöytää ja Antti seurasi hänen liikkeitään: kuinka hän kumartui pöydän yli, painoi vyöhyöstänsä sitä vastaan, pingotti rintansa ja paljasti voimakkaan täyteläisen käsivartensa. Antti olisi tahtonut sanoa hänelle jotain leikillistä, mutta sai ainoastaan kysytyksi, koska tullaan Konnukseen.

— Kello kymmenen, vastasi neiti. Eikä Antti saanut sen pitemmältä jatketuksi keskustelua.

Puhdistettuaan pöydän ja levitettään sen yli vaalean liinan, poistui neiti kyökkiin eikä tullut enää takaisin. Ymmärtämättä oikein syytä siihen, joutui Antti hiukan alakuloiseksi ja nousi kannella olevaan tupakkikammioon, jonka ikkunasta voi nähdä maiseman sekä taaksi että kummallekin kupeelle.

Hän alkoi selaila sanomalehtiä ja ensiksi sattui, »Uusi Suometar» käsiin.

Jahah! jahah. Vai »Uusi Suometar»! Pirääpä katsoa mitä on »Uudessa Suometarissa».

Pääkirjoituksena oli »virkamiehät ja suomenkieli». Siis kieli riitä! Antti koetti lukea sitä, mutta ei joutunut kuin muutaman kappaleen, niin asettui poikkiteloin tielle otteita asetuksista ja pykälästä ja numeroita. Silmä hyppäsi niiden ylitse ja jatkoi kerran liikkeelle päästyään matkaansa parin uutisen yli »kai-kenlaisiin». Nieläsi niistä muutamia ja palasi virvoitettuna takaisin pääkirjoitukseen. Keskenmällä oli siinä huutomerkki yhden lauseen perässä. Toisen jälessä seisoi kysymysmerkki ja kolmanteen oli lauseen sisään pantu (*sic!*) noin sulkujen väliin. Siellä ne siis jotain kummastelevat ja ivaavat. Kenties on se hyvinkin hauskaa! Ja Antti luki ne lauseet ja luki muutamia muitakin. Mutta taaskaan ei hän voinut pitää ajatuksiaan koossa. Hän ei ollut koko kesänä seurannut sanomalehtiä. Ja sitäpaitse hänen täytyi tunnustaa itselleen, ett'ei hän ole oikein selvillä kieliriidasta. Mutta niinpiankuin hän tulee Helsinkiin, alkaa hän lukea sanomalehtiä ylioppilashuoneella ja perehtyä kieliriitaan.

– Pekka, sanoi hän tälle, jonka kuuli tulleen ruokasaliin, saahan ylioppilashuoneella lukea kaikkia Suomen sanomalehtiä?

– On siellä kaikki oman maan lehdet, suomalaiset ja ruotsalaiset. Kuinka niim?

– Minä aijon ruveta käymään joka aamu ylioppilashuoneella lukemassa sanomalehtiä.

– Se viepi paljon aikaa nuorilta ylioppilailta tuo sanomalehtien lukeminen ylioppilashuoneella. On paljoa edullisempi pitää Suometar itsellään, neuvoi Pekka, otsa totisesti ja hiukan huolekkaasti rypistettyinä. Hänellä oli näissä asioissa vakaantunut kanta ja kehittyneet mielipiteet.

– Ei se ole niin vaarallista, jos hiukan viepikin aikaa ensi

lukukaudella... vaikka menisi kaikkikin katselemiseen.

– Jaa, jaa, mutta katso, ett'ei mene toimenkin lukukausi.

Monelta on mennytkin, ennenkun ovat päässeet alkuunkaan.

– Ei minulta mene...

– Hyvä olisi, ell'ei niin kävisi.

– Minne sinä menet?

– Menen kokkasalonkiin lukemaan.

– Lukemaan?

– Täytyy käyttää aika hyväkseen. Tentaamini alkavat kohta lukukauden alusta. Ajattelin, että voin kertoa hepreaksi kieliooppia.

Hepreaksi kieliooppia! Niim kovat ajat, että täytyy lukea hepreaksi kieliooppia jo Helsinkiin mennessäänkin! Mitä sitten itse Helsingissä?

Jos hänen, Antin, täytyisi siellä kohta paikalla istuutua kirjan ääreen! Voisiko se olla mahdollista? Niim ne kai siellä kotona kuvailivat; siltä olivat ainakin isän puheet tuntuneet. Mutta ne eivät ymmärrä näitä asioita oikein. Niim no, kyllä hän tietysti lukisikin, totta kai lukisi ja kävisi luennoilla. Hän jakaisi päivänsä lukuihin, luennoihin ja joutohetkiin. Joutohetket käyttäisi hän huvituksiin. Tai miks'ei hän käyttäisi oikeaa sanaa: ei huvituksiin, vaan Helsingin elämän tunteimseen. Se on aivan välträmätöntä sekin, kaikki tekevät samalla lailla. Pekkakkin on tehnyt sillä tavalla.

Voimakas aamiainen ja olut lämmitivät niin suloisesti siunoksia. Sikari rauhoitti ja lauhdutti mielen. Sen savuun kietoutui ja katosi se puoli tulevaisuudesta ja vastaisista velvollisuuksista, josta hepreaksi kieliooppi oli muistutranut.

Elämä alkoi tuntua niin huolettomalta ja pumpulin pehmoilta. Se oli kuin tällä samettisohvalla istuminen. Kuinka mukava tässä loikoa ja nojata niskansa selustimeen. Se jyskytti siksi parahiksi, että viihdytti, vaan ei häirinyt.

Oli tämä mukava laiva. Isällä oli tässä monta osaketta. Tässä pitäisi kaikkien kulkea. Kas, kuinka oli tuo semä kiiltäväksi maalattu! Ja lukot ja avaimet kuinka hohtaviksi hangautut! Tuota nappulata kun painaa, niin soi pi sähkökello bufetissa. Ei tarvitse täältä huutaa tai mennä sanomaan, jos tahtoo tilata jotain. Joka hytissäkin on tuollainen sähkökellon nappulata. Se pitää olla matkustajien mukavuudeksi sillä tavalla laitettu. Nykyajan matkustajat ovat vaatavaisia. Ja Anttikin oli mielestään vaativainen matkustaja. Hän olisi ollut tyytymätön, jos ei laiva olisi ollut niin mukava kuin se oli. Häneen olisi tehnyt vastenmielisen vaikutuksen, jos sohva ei olisi ollut näin siististä sametista ja joka messinki-esine noin kirikkaaksi kiillotettu. Hänen teki mieli koettaa valtaansa. Sikari oli sammunut, kun oli hiukan tottumaton polttaja vielä. Ei ollut tikkuja. Liikkumatta paikaltaan painoi hän takakäteän sähkökellon nappulaa. Virkeä kilinä kuului bufetissa. Hän näki oven läpi, kuinka samalla putosi valkea numerolippu yhden niistä reijistä eteen, joka oli kellotaulussa. Bufetineiti kiiruhti esiin.

– Saanko luvan saada tultikkuja?

Ne saatuaan kohautti Antti itseään ylemmäksi istumaan ja nosti jalkansa sohvalle. Hän alkoi tarkastella maisemaa. Ilma oli käynyt harmaan haaleaksi. Kivikoinen alava ranta vilisi ohitse. Hetken aikaa oli kohdalla järven rannalla oleva talo ja sen saviset pellot. Siellä näytti olevan harmaata ja ikävää. Kaivonvintti kohosi metsän yli, töröttäen pilvessä jumottavaa syksyistä taivaan rantaan vasten. Lämpivästä riihestä tupruava savu painautui maata myöten menemään. Pellolla kuukki muutamia lian karvaisia olennoita perunoita noukkimassa ja vaon päässä piertanon rannassa luuhotti hevonen auroineen, pää riipuksissa.

Antille tuli ajatus, että jos yhtäkkiä täytyisi jäädä asumaan tuollaiseen paikkaan. Nyt juuri kuin on Helsinkiin menossa,

elämään sen vilkasta elämää, tunkeilemaan esplanadiin, katselemaan loistavia myymälöiden ikkunoita ja kauvas pilkoittavia punaisia tupakkipuotien lyhryjä, ja tuon tuostakin pistäymään sähköllä valaistuihin kahviloihin – jos nyt pitäisi pysähtyä matka ja asettua tuohon taloon koko syksyksi. Niinkuin moni hänen talonpoikaista tovereistaan, jotka viettävät vuotensa maalla ja lukevat siellä. Kuinka heidän oli sillä tavalla mahdollista? Sen surkeammin tuskin voisi tapahtua ihmiselle.

Talo, pellot ja ihmiset katosivat ja laivan pyyhkäsi niemen nenätsä, jonka päässä seisoi tanakka kivikummi. Toiselta puolen niemen aukesi sen kainalosta kaunis lahdelma ja lahden perältä koivikon sisästä herratalo. Tuo oli sentään toista. Keltanen päärakennus ja katolla riuvun nenässä liehuva viiri. Siistit pellot, koivukäytävä rantaan, oksitut, puhdistetut puistot ympärillä. Punanen uimahuone ja sen edessä ankkuroituna purjeverne, jonka purjeet parhaallaan lepattivat kuivamassa.

Mielihyvällä Antti sitä katseli, pyyhki hiikeä ikkunasta ja puhalteli vilkkaasti savua sikaristaan. Se talo oli kuin sukulaistalo. Asua semmoisessa kesäiseen aikaan, laivakulun varrella, uida, purjehtia neitosten kanssa ja käydä hyvästi puettuna vierailuilla. Loikoilla riippumatoissa ja lukea romaaneja. Semmoista hänen elämänsä vielä kerran tuleekin olemaan. Kun hän on edistynyt ja päässyt muutamien tuhansien tuloille, niin rakentaa hän itselleen huvilan lähelle kaupunkia, niinkuin varalääminsihteerikin. Hänellä on purjeverne myöskin. Mutta naimisiin ei hän sittenkään mene. Ja sen hän tekee kostoksi Almalle.

Laiva huusi tuloansa Konnuksen kanavalle ja Antti nousi kannelle. Kapteeni seisoi perämiehen vieressä ja auttoi häntä toisella kädellään kääntämään peräsimen kehää. Kapteenin vieressä seisoi tuo toinen kapteeni ja se hieno herra. Antti

asettui hänkin samaan ryhmään. Kapteeni kertoi veden vähyydestä sulun suussa ja epäili, tokko viikon päästä enää pääsisi täydessä lastissa läpi.

– Vai niin! Todellakin! sanoivat herrat ja Antti oli hänkin hämmästyvinään.

– Hiljempää! komensi kapteeni kannen alle ja samalla kuin punakitaisen ilmotorven läpi kuului koneenkäyttäjän vastaus, hijjeni jyskytys koneessa. Kuului vaan tasaista kalkutusta hitaassa tahdissa. Sekin lakkasi kokonaan kanavaan tultaessa ja laiva liukui vanhaa vauhtiaan kapeaan sulkukammariin, niin että mil'eiivät laidat koskeneet kallioreunaan.

– Niinkuin veitsen terällä, sanoi Antti kapteenille, joka arvattavasti oli kuullut samat sanat monelta muulta matkustajalta. – Puskettuaan takaisin, jolloin vesi sulkukamarissa kuohui vaahtona niinkuin pesuammeessa sippua ja matkustajain poskia tärisytti, paneutui laiva hetkeksi huokaamaan.

Matkustajat ilmaantuivat kannen alaisista komeroistaan katselemaan, olisiko kanavalla mitään nähtävänä. Vanhat neitoset ottivat osaa kalakauppaan, jota ruuanlaittaja hieroi muutamien talonpojan kanssa. Talonpojalla olivat rinta ja polvet märkinä; hän oli juuri tullut verkkojaan nostamasta. Nuorista neitosta toinen nojasi pesän rautakaidetta vastaan ja ihmetteli sulkuportin alta tulevan veden pauhua; toinen oli avannut tupakkikammion ikkunan, josta avopäin ja otsatukka hiukan epäjärjestyksessä seurasi silmillään liikettä kanavan laiteella.

Hän oli arvattavasti nukahtanut, koska toinen poskipää oli punaisempi kuin toinen. Kun Antti häntä tuossa kehyksessä katseli alhaalta kanavan laiteelta, jossa edestakaisin käveli, niin ei hän ollut niinkään tuo neitonen.... olihan se sentään aika sievä. Kauniit isot silmät...

Antti käveli edestakaisin kanavan laidetta, hattu tahallisesti hiukan kallellaan. Sivumennen katsahti hän aina ikkumassa

olevaan neitoseen ja ell'ei hän erehrynyt, niin teki neitonen samalla lailla häneen. Matkalla vaihtelevat mielialat pikemmin kuin missään muualla. Ja tuota pikaa, ennenkun Antti ehti sitä itsekkään huomaamaan, oli hän runoillut romaaniin kokoon itsestään ja neitosesta.

Kukahän hän oli jo minnekähän hän matkusti? Arvattavasti Helsingiin. Ehkä hän saisi Lappeenrannassa auttaa kantamassa hänen kapineitaan. Ehkä tulisivat tekemään tuttavuudenkin ja ajaisivat samassa hevosessa ylös asemalle. Tavaroille hommaisi hän toisen hevosen. Jollakin rautatieasemalla veisi hän uuden tuttavansa ravintolaan ja kysyisi, mitä hän saisi luvan tarjota. – »Kiitoksia paljon, te olette kovin hyvä», sanoi neitonen ja miettiisi hetkisen. Sitten lisäisi hän ujosti: »Ehkä olette hyvä ja annatte mulle kupin teetä.» – »Kaksi kuppia teetä!» kommentaa Antti. – He istuvat juomaan, hiukan muista erilleen. Neitonen vetää vitkalleen kädestänsä hansikan, joka ei tahdo lähtä. Sitten tipahduttaa hän hypypysillään pari kolme sokeripalaa kuppiin. He juovat, päät yhdessä, ja juttelevat. Ihmiset katsovat heihin syrjäsilmillä. Asemasillalla tulee Pekka, joka on seurannut heitä loitommalta, ja suhahtaa hirmuisen utelijaaksi korvaan: – »Kuule, Antti, kuka on tuo neitonen?» – »En minä tiedä, se on vaan satumainen tuttavuus, pitäähän olla kohtelijas.» Pekka rykääse merkitsevästi ja Antti uuttää, että hän jo ensi postissa kirjoittaa kotiin. Vaan kirjoittakoon! Kotona siitä kertovat keskenään ja kertovat muillekin, ja kohta kertoo koko kaupunki, että Antti on matkalla tutustunut erääseen kauniiseen ja rikkaaseen nuoreen neitiin ja heidät on nähty yhdessä istuvan ja juovan teetä... saa nähdä eivätkö pian ole kihloissa? Vaan kertokaat! Hän tahtoo olla Don Juan. Hänessä on paljon Don Juanin luonnetta. – Tyttö se on, joka häneen ensiksi rakastuu. Junassa ei hän lakkaa katselemasta suurilla silmillään. Kuta liikemmä Helsingin he...

Laiva antoi lähdön merkin ja Antin täytyi keskeyttää. Hänen olisi pitänyt nousta laivaan. Mutta hän ei ollut tietävänään. Antoi sen lähtea liikkeelle, käveli rauhallisesti rinnalla ja hypähti sitten huolettomalla notkahduksella laidalle juuri kun luukkua ajojottiin sulkea. Hän oli näkevinään kysymyksen neitosen silmissä siitä, jäisikö hän todellakin tähän ja ilon välähdyksen, kun hän ei jäänytäkään.

Liekö ollut niin, mutta ei siitä enää kannella mitään jälkeä näkynyt. Molemmat neitokset olivat nousseet sinne ja kulkivat edestakaisin rivakassa kävelyssä, tehden nopean käännöksen aina kannen päässä. Antti käveli toisella puolen kantta ja koetti herättää huomiota. Välistä käveli hän miettiväisen näköisenä ja siveli viiksiään sellaisella sujuttavalla liikkeellä kuin olisivat ne olleet hyvinkin pitkät. Välistä hän taas seisautti järkeen tuijottamaan, toinen jalka penkillä ja kyynärpää polvea vasten nojaten. Nämä oli kauniita maisemia, nämä Leppävirran. Mahtoivatkohan ne huomata sitä, nämä neitokset? He kulkivat useita kertoja Antin ohitse, mutta eivät katsooneet häneen sen kummemmilla silmillä kuin perämieheen tai ohivilaitavaan merimerkkiin. No, eipä sillä, että Anttikaan heistä... ei niin, ett' olis' viitsinyt heitä varten päättään kääntää. Hän vaan omia aikojaan... katselee vaan huvikseen veteen ja rannalle.

Hän luuhisti lakkinsa samettia yhä huolettomamman näköiseksi ja alkoi vihellellin kulkea edestakaisin. Sattui perrossin pätkä tielle; hän potkasi sen kenkäänsä kätellä järveen.

– Milloinka ollaan Savonlinnassa? kysäsi hän perämieheltä. Perämies ei kiiruhtanut vastaamaan. Käänti kehäänsä muutamana pulikkavälillä, sylkäsi suustaan mustan sylen, pyyhki hihalla huuliaan ja virkkoi tultavan »noin kello seihtemän seuvussa».

Neitokset olivat juuri takana ja hän tahtoi heidän kuullensa kysyä jotakin.

– Mikä on tuo hovi tuolla mäellä?

Mies viivytti vastaustaan niin kauvan, että neitokset ehtivät jo piipun taaksi:

– Vokkolan hovi.

– Saako tällä kiikarilla katsoa?

– Herra tekee hyvin ja katsoo vaan.

Olisi ollut hyvä tilaisuus tarjota neitosille kiikari ja päästä heidän kanssaan puhelemaan. Antti toivoi, että he tulisivat ja jotenkin näyttäisivät sitä haluavansa. Mutta neitokset eivät tulleet koko sillä ajalla kuin Antti käänteli kiikaria edes kokan puolelle piippua. Ja yht'äkkiä kuuli hän heidän mennä hummistavan kannen alle.

Leppävirroilla astui Antti halkoja otettaissa maihin ja oli hänellä kulkulautaa myöten laskeutuessaan se pieni hetkellinen tyydytys, että kaikkien rannalla olevain talonpoikain huomio kiintyi häneen. Hän ei ollut heitä näkevinäänkään, loi mahtavan katseen väkijoukon yli, mutta kuuli kuitenkin muutamain äänen takanaan sopottavan: »katoppas, minkälainen tuolla on laukku selässä.» – Vai niin, se oli siis tämä hänen matkalaukkunsa, joka herätti heidän huomiotaan. Se häntä nauratti, mutta oli samalla vähän mieliksikin.

Hän nousi rantatietä ylös ja katseli matkailijan silmillä ja otsan rypistyksellä maisemaa ja alhaalla rantamakasiinien kupeessa höyryvää laivaa, nojaten aina vähän väliä sateenvarjonsa päähän. Hänen tuolla tavalla seisossaan kulkivat neitokset kaksi kertaa hänen ohitsensa, keräten ruohoja kukkaisimpuiksi. Antilla oli mielestään hyvin alkuperäinen keksintö, kun hän taittoi oksan katajasta ja kiinnitti sen nappinsa läpeen.

Erimomaisen tyytyväisenä palasi hän takaisin rantaan. Sinne

tultuaan näki hän kaksi ylioppilasta hinaamassa suurta puunaista kirstua rattailta alas. Yht'äkkiä tuli hän huonolle tuulelle, poikkesi halkopinon taaksi ja kiersi toista tietä laivaan.

Ylioppilaat, joita hänen ei tehnyt mieli tapaamaan, olivat molemmat hänen tovereitaan, viime keväänä tutkinnon suorittaneita. He olivat arvatenkin menossa Helsingin hekin ja tulisivat siis olemaan matkakumppaneita sinne saakka.

Saatuuan kapineensa laivaan, asettuivat äsken tulleet perän puolelle istumaan. Antti käveli edestakaisin kommentokannella. Joka kerta kuin hän teki käänteen rappujen kohdalla, ajatteli hän mennäkseen alas tervehtimään. Mutta sitten päätti hän kuitenkin tehdä vielä yhden retken kannen toiseen päähän. Ja niin jäi hän pitkäksi aikaa siihen edestakaisin astelemaan.

Koulussa oli hänen luokallaan, joka oli ensimmäinen puhtaasti suomenkielinen luokka, ollut tavallaan kaksi puoluetta, »suomalaisen» ja »ruotsalaisten». Ne olivat jätteitä niistä ajoista, jolloin vielä löytyi kaksi erikielistä osastoa kullakin luokalla. Puolueet erosivat osaksi kielenkin perusteella, mutta vielä enemmän varallisuuden ja kotikasvatuksen. »Ruotsalaiset» olivat herrasperheistä, he kävivät hienosti puettuina, heillä oli rahaa enemmän, he tanssivat iltahuveissa, lauloivat kvartetteja, pitivät serenaadeja ja olivat hienompien piirittensä, solakampien vartaloittensa ja vapaamman käytöksensä kautta kaupungin naisten suosituja. Jota vastoin »suomalaisista» oli suurin osa vähävaraisia, heidän pukunsa oli kärkeä ja kotitekoinen, käytös oli ujoa ja kömpelöä ja suuremmissa seuroissa istuivat he juroina seinämällä, sill'aikaa kuin toiset lattialla isännöivät. Heidän kasvonsa olivat rosoiset, posket pyöreähköt ja hartiat leveät.

Useimmat heistä olivat kovinkin köyhät. Lukujensa ohella täytyi heidän ansaita elatuksensa ruumiillisella työllä lupa-aikoina ja koulussa oltaessa kotiopetuksella ja puhtaaksi-

kirjoittamisella. Sill'aikaa kuin »ruotsalaiset» kesäkuukausina antautuivat lepäämään ja huvittelemaan, saivat toiset kulkea niityillä ja pelloilla ansaitsemassa jotain, jolla lukukauden aikana voisi ostaa itselleen särvintä kuivan palasen painajaisiksi.

Salainen kateus ja pahansuopaisuus kyti sen johdosta »suomalaisissa» toisia tovereita kohtaan. Väli oli aina hiukan kireä. Alemmilla luokilla oli ero vaan saran ja veran ja synnyttivät yhteentörmäykset tavallisimasti tappelun, joka päättyi sillä, että »ruotsalaiset», jotka olivat vähemmistöissä, pestiin perinpohjin ja heidän vaatteensa voittoriemulla ryvetettiin. Ylemmällä luokilla tuli eripuraisuus näkyviin olantakaisessa ylenkatseessa molemmin puolin. Luokalla vallitsi joko jäykkä vaitiolo taikka pistelevä sanasota. Suomalaiset olivat jo oppineet sanomalehdistä ja tutkintopuheista, että he olivat »kansan lapsia», että *heittä* varten oli koulu muutettu suomalaiseksi. Ja he päättivät, että *he* sitä oikeastaan ovat ainoat oikeutetut täällä olemaan. Heidän joukossaan oli sitäpaitsé koulun taitavimmat oppilaat, ne, joita opettajat nimittivät »oppilaitoksen ylpeydeksi».

Vaikka »ruotsalaiset» melkein yleensä olivat heikommat luvuissa ja vaikka heitä usein kehoitettiin ottamaan esimerkiksi »suomalaisista», olivat he kuitenkin opettajainsa lempeitä. Heille osoitettiin he suosiota, joka ei koskaan tullut toisten osaksi. Kun oli pitoja tai perheiltama rehtorin tai opettajan luona, pyydettiin niihin ilman poikkeuksetta »ruotsalaisia», jotka osasivat huvitella, tanssia ja käyttää. Aamalla kokoontuivat he sitten yhteen ryhmään, päät toisissaan kiinni, kertomaan edellisen illan tapahtumista. Ne voivat olla erittäin huvittavia. Tanssittu oli tavattomasti, pidetty iloista iltaa neitosten kanssa, saatettu heitä miehissä kotiin ja jos oli kuutamoa tai kaunis ilma, tehrykävelyretki ympäri kaupungin.

Usein oli eroamisen jälkeen toimeen pantu serenaadeja ikkunain alla. – Erityisessä huoneessa oli heitä varten ollut punssia ja paperossia, joita valtoineen olivat saaneet nauttia. Illemmalta joskus oli joku opettajakin vanhain herrain totihuoneesta hahnutunut heidän kammariinsa kilitämään. Tavallisesti oli hän ollut hyvällä tuulella ja lasketellut kaikellaista hupaista. Oli hänestä joskus pilkkaakin tehty. Jokainen sana oli pantu tarkasti mieleen ja kerrottiin nyt kaikkien uudeksi riemuksi. Kertominen ja nauraminen tapahtui tahallaan korkeammalla äänellä kuin olisi ollut tarpeellista, kun nähtiin, kuinka se harmitti »suomalaisia». Ne jurottivat paikoillaan ja olivat kirjoihinsa katselevinaan, mutta kuulivat kuitenkin joka sanan. Heille oli jokaiselle tapahtunut ikäänkuin mieskohtainen loukkaus sen kautta, ett'eivät koskaan saaneet olla tällaisissa iloissa osallisina. He olivat ikkunain läpi kuulleet iloista melakkata kadulta huoneisinsa, kun myöhään yöhön istuivat lukemassa tumman kynttilän ääressä. Ja vetä myllyyn lisäksi vielä se, kun opettajat tunnin kuluessa kohelivat pidoissa olleita hellävaroen ja tekivät kysymyksensä niin helposti tajuttaviksi kuin suinkin, jopa suorastaan auttoivatkin. Taikka kartoivat kokonaan kysyä heiltä, ja sen sijaan »suomalaisilta», joilla silloin aina oli kovempi päivä.

Oli kuitenkin aikoja, jolloin »ruotsalaisten» täytyi kokonaan nöyryä ja jolloin heidän kaikilla ulkonaisilla eduillaan ei ollut mitään merkitystä. Tutkintojen ja koekirjoitusten aikana tarvitsivat he taitavampien toveriensa apua, ja silloin oli *näiden* vuoro näkyä. Niimkuin pöydän alle heitettyä paloja nakelivat he hätäntyneille murusia matematiikasta ja latinasta. Ja niin tapahtui vielä ylioppilas-kirjoituksissakin. Useimmat »ruotsalaisista» pääsivät ylioppilaiksi »suomalaisen» armotta. Näinä aikoina nähtiin molempain puolueiden miehiä enemmän yhdessä. »Suomalaisia» saatettiin joskus kutsua

»ruotsalaisten» perheisiinkin ja annettiin köyhemmille sunnuntai-päivällisiä ilmaiseksi. Voutila, toinen noista tuolla kannella, oli esimerkiksi koko viimeisen vuoden syönyt Antin kotona ja saanut ilman vuokratta asua pienessä huoneessa toisella puolen kamreerin pihaa, seinäkkäin renkikammarin kanssa. Palkkioksi oli hän opettanut Antille matematiikkaa ja auttanut häntä ylioppilaskirjoituksissa.

»Suomalaisilla» oli myöskin »isänmaallisia harrastuksia», joihin »ruotsalaisilla» ei juuri ollut taipumusta. Lupa-aikoina keräsivät he satuja ja muinaiskaluja, pitivät kukin paikkakunnallaan kansantajuisia luennoita ja panivat kesillä toimeen kansanjuhlia.

»Ruotsalaiset» koettivat kyllä »harrastaa» hekin, mutta kaikki jäi keskenteoiseksi. Antti esimerkiksi, joka luettiin »ruotsalaiseen», oli kerran päättänyt kerätä sananlaskuja kansan suusta. Siitä oli ollut kotona suuri homma ja puhuminen, ja sisaret ompelivat hänelle erityisen vihkon sitä varten. Saipa hän vielä teettää varsinaisen matkapuvunkin, johon kuului pitkävartiset lapikkaat. Mutta kun hän oli joitakuita päiviä kierellyt isänsä maatilan naapuritaloissa, alkoi uusi outo kenkä hangata kantapäätä. Hän kyllästyi puuhaan, palasi kotiin ja saadut sananlaskut huomattiin jo ennen julaistuiksi.

Huolimatta »suomalaisten» jalommista harrastuksista, huolimatta heidän paremmista todistuksistaan ja heille tutkinnoissa puhutuista kauniista sanoista, joita saivat kuulla paraatipuvussa saapuville tulleen kuvernöörinkin suusta, uivat »ruotsalaiset» kuitenkin joka paikassa päällä päin, tutkintotilaisuuksissakin. Heihin, joilla oli tuttavita kaikkialla kaupungeissa, kiintyivät useimmat silmät todistuksia jaettaessa. Helsinkiin lähdetessä keväällä oli kyllä »suomalaisille» arpaisten kautta koottu matkarahat, mutta noiden toisten rintoihin kiinnitettiin rannasta lähtiessä kukkaskimpulat. Sisaria, äitejä,

serkkuja ja muita naistuttavia seiso i kehänä heitä piirittämässä laivasillalla, *heille* toivotettiin onnet matkalle ja *heidän* jälkeensä liehuivat nenälinat. »Suomalaiset» seisovat synkinä loitommalla, kaikilla kiitollisuuden velka mieltä painamassa. Ja monella syrjään jätetyn katkera tunne sydämissä. Tuolla toisten kanssa liehakoivat ne, joita monen vuoden kuluessa oli kaukaisella ihailla seurannut, uskaltamatta kosaan lähestyä ja pääsemättä kertaakaan toivotun kanssa saana vaihtamatta.

Kantta kävellessään vaikutti Anttiin yhä vielä se raskas suhde, joka oli koulussa toverien kesken vallinnut. Mutta lähin syy siihen, miksi hän äsken oli poikennut syrjään ja miksi hänessä ei pitkään aikaan ollut menijätä toverejansa tervehtimään, oli eräs tapaus, joka viime kesänä oli kangistanut hänen välinsä Voutilaan. Antin isän maatila oli Rautalammilla ja he viettivät siellä kesänsä. Pitäjän »suomalaiset», etupäässä Voutila, olivat toimeenpanneet kansanjuhlan. Tanssitraessa juhla kentällä oli eräs talonpoika tullut pyytämään Antin vanhempaa sisarta. Tämä oli kieltäytynyt. Kertomuksessa paikkakunnan lehteen kuvattiin tapaus »osoitteena siitä, millaista ylenkatsetta kansaa kohtaan vielä tapaa niissä, jotka haluavat nimittää itseään parempain ihmisten lapsiksi. Heidän naisensa ovat kyllä olevinaan kansallismielisiä, mutta kotikielensä käyttävät he ruotsia ja koko heidän kansallismielisyytensä on vaan siinä, että he ompelevat itselleen kansallispuvut ja pukeutuvat niihin joskus huviretkiä tehdessään. Mutta annas olla kuin talonpoika tulee puhuttelemaan, silloin on nenä kureissa ja tämä hieno neiti kääntää selkensä kansan lapselle. Häpeä meidän herrasväelle moimesta sääty-ylpeydestä!»

Kirjoitus synnytti suurta suuttumusta ja jakoi pitäjän kahteen puolueeseen. Sen tekijäksi merkittiin Voutila. Hän oli muka käyttänyt tilaisuutta kostaakseen Antin sisarelle, johon

hän oli turhaan ihastunut. Antti oli moittijain puolella ja kiivastui kerran muiden seurassa Voutilaa soimaamaan. Voutila suuttui, puhui paljon herrasväen ylpeydestä ja epäkansallisuudesta ja lopetti sillä, että olisi parempi olla vaiti sen, joka vielä istuisi koulun penkillä, elleivät muutamat olisi olleet niin jalomielisiä, että he... Hän ei päättänyt lausettaan, mutta Antti ymmärsi tarkoituksen ja senjälkeen eivät he olleet toisiaan tavanneet ennenkun tuossa äsken.

Kauvan ajatteli Antti, laskeutuisiko vai eikö alas peräkanalle. Hän tuns i itsensä jotenkuten turvattomaksi yksin näiden kahden kanssa.

Vihdoin hän kuitenkin päätti mennä.

– Ka, täälläkö tekin olette? Te tulitte Leppävirroilta? Minä en ollenkaan huomannut... On vähän kylmä, niin että puistattaa... brrr... Vai niin, te matkustatte kai myöskin Helsinkiin...? He olivat jyykkiä, melkein arvokkaita ja huulilla oli tuo hiukan itserakas hymyily, jonka usein tapaa etevillä talonpojilla. He tarkastivat Anttia kiireesti kantapäähän ja Antista oli kuin olisi häntä kylmällä kädellä vetäisty kasvojen yli. Hän oli koettanut asettua yläpuolelle. Mutta nyt tuli hän hätköiväksi ja meni hiukan hengästyksiinsä.

– Sinnehän minäkin! Joko teillä on asunto Helsingissä? Minä en tiedä vielä ollenkaan, mihin tulen asumaan. Kai täytyy ajaa johonkin hotelliin ensimmäiseksi yöksi.

– Ei ole meilläkään vielä tiedossa asuntoa.

He jatkoivat keskusteluaan kaksi kantaan ja laiminlöivät kokonaan Antin. Hän sai istua, ojnnettuna eteenpäin, kaula kurkalla, ja kuunnella valmista, kun ei voinut heti tultuaan poiskaan lähteä. Heillä oli tulevista luvuistaan puhe. Olivat jo päättäneet, mitä luennoita kuuntelisivat. Professorien nimetkin oli heillä tiedossaan. Kuullessaan luennoista ja professoreista, joita hän ei vielä ollut oikein ajatellutkaan, tuli Antti

itsensä suhteen hiukan epävarmaksi. Nuo ne olivat ihan selvillä kaikista, mitä he aikoivat tehdä. He tiesivät jo vuodetkin määrätä, milloinka valmistuisivat. Köyhäin talonpoikain pojat saattavat välistä kohota hyvinkin korkealle, oli hän usein kuullut vakuutettavan ja esimerkiksi mainittavan meidän suuria miehiämme, joista melkein kaikki ovat syntyneet matallissa majoissa. Jota vastoin varakkaiden vanhempain lapset usein menevät hukkaan. Ei heistä ainakaan koskaan tule mitään suurta. Hänen ratansa oli kuitenkin jo määrätty. Se oli jo useat kerrat valmiiksi keskusteltu isän ja koko perheen läsnä ollessa. Ja hän vartioi vaan tilaisuutta päästäkseen selittämään tovereilleen tulevaisuutensa ohjelmaan.

— Minä aijon juristiksi, ilmoitti hän sopivaan puheeseen loomaan ja selitti yhdessä henkäyksessä kaikki aikensa. Hän suorittaa oikeustutkinnon, seuraa tuomaria käräjillä siksi, että saa varatuomarin arvonimen, praktiseeraa lääninhallituksessa, jossa tutkinnon suorittaneilla nykyään on etuoikeus, ja sitten voi hän helposti saada hyviä virkoja.

Hänen puheensa ei tehnyt toivottua vaikutusta. Toverit kuuntelivat häntä ja kun hän oli lopettanut, kysyi Voutila, silmät pilkallisina, mutta muuten hyvin viattomalla äänellä:

— Kun et sinä, Antti, ruvennut matematiikkaa lukemaan?

Antti tunki pistoksen kären. Mutta silloin sattui mukava tilaisuus poistumaan. Kapteeni kulki ohitse ja kääntyi Antin puoleen näyttäen hänelle muutamata kiveä, jonka päälle eräs toinen laiva oli äskettäin törmännyt. Puhuessaan Antille katsoi hän noihin toisiin arvostelevalla syriäsilmillä, ikäänkuin olisi tahtonut Antilta kysyä, että »ketähän nuokin ovat?»

Katse tarkoitti nähtävästi heidän pukuaan ja seisoessaan ulompana kapteenin kanssa, tuli Antti tämän luulonsa johdosta vertailleeksi toveriensa vaateasua omaansa. Molemmilla heillä oli sarkanen päällystakki ja ylioppilaslakkki oli päälly-

tetty palttrinalla. Takin kaulus oli sametista ja arvatenkin koko puku jonkun maaraatäim tekemä, joka oli koettanut saada aikaan muodin mukaista työtä, vaikka huonolla onnella. Niskasta longistui kaulus toisella alas, niin että koko kaulustin, aika tavalla jo käytetty, kojotti näkyä ja sen takana rosetin nauha ja niskanappi. Mansetit eivät nekään olleet aivan puhtaat. Housujen lahkeet olivat lyhyet ja ahtaat, jalat isot ja kengät yhtämukaa, sekä lisäksi kiilloittamattomat.

Jota vastoin hän... hän oli kaikin puolin virheetön ja hieno. Silmäys sääriin näytti, että housut niiden päällä istuivat kuin valetut. Kaulus seurasi kaulalinjaa ja pisti pikkusen vaan valkoista raitaansa esille. Kaikki oli parhaassa kunnossa. Hän puheli toimessaan kapteenin kanssa ja istuutui tämän mentyä penkille vastapäätä ja alkoi vihellellä. Sattui sitten vielä pieni tapaus, joka kerrassaan nosti hänet entisten koulutoveriensa yläpuolelle.

He nousivat ja menivät kahvia juomaan ruokasalonkiin. Mutta heidän ovea avatessaan aikoivat siitä samassa ulos neitokset. Molemmiin puolin seisotuttiin ja jäätiin odottamaan, kumpiko ensiksi astuisi kynnyksen yli. Neitokset jo ottivat askeleen, mutta peräytyivät, kun ylioppilaat samassa kanssa uhkasivat tulla. Silloin jäivät ylioppilaat odottamaan. Mutta juuri kuin neitosten taas piti astua ulos, töyttäsivät myöskin ylioppilaat esiin ja ovessa tapahtui pieni yhteentörmäys olkapäillä. Neitokset karsahivat ylenkatseellisesti jälkeensä, kun ovi oli sulkeutunut, ja tuo kauniimpi koetteli kädellään olkapäätään, johon nähtävästi teki hiukan kipeää.

— Ush, sammoisia moukkia! sanoi hän pienellä irvistyksellä ja se silmäys, jonka Antti samassa sai häneltä, näytti tahtovan vetää häntäkin samaan mielipiteeseen osalliseksi.

Innolla Antti siitä tulikin osalliseksi — samallaisella silmäyksellä ja kohottamalla häkin olkapäätään.

Hän oleskeli kannella, kunnes hopeatriuku helisti päivälliselle. Ovessa tulivat häntä vastaan hänen toverinsa, pois salongista. Heillä ei ollut varaa syödä laivan kalliita ruokia. Ohimennessään kysyi Antti heiltä keveästi ja hiukan teeskennellyn reippaasti:

– No, poiako te tulettekin? Ertekö jääkään päivällistä syömään?

He ottivat tahalliseksi loukkaukseksi Antin kysymyksen. Sointu kysyjän äänessä oli veriin saakka vihlaissut köyhäinmiesten arkatuntoisuutta. Eivät he kumpikaan sanaakaan vastanneet, mutta se katse, joka ampui heidän kulmaansa alta oli terävä, salavihainen ja kylmä kuin teräksisen tikarin tumma välähdys. Se oli huonompi osaisten äänetön sodanjulistus niitä vastaan, joiden edut ovat paremmat. Antti oli elinajakseen saanut heistä salaiset vihamiehet.

– Syöhän sinä nyt siellä... vielä sitä syömmekin.

He menivät kokkapuolelle laivaa, purren hammasta niin, että posket siitä jäykkenivät.

IV.

Päivällistä syödessä sattui Antti asettumaan niin, että bufettimeiti muille tarjotessaan tuli yhtämittaa kumartumaan hänen ylitsensä. Hänen täytyi melkein tämän kainalon suojassa odottaa siksi, kunnes vastapäätä istuva oli täytrännyt lautasensa.

Neiti oli pukeunut harmaaseen villahameeseen ja punaseen ruumiin mukaiseen trikooliiviin, joka jo ulommaksiin vaikeutti lämpöisesti ja kiihoittavasti. Koko päivällisen ajan oli Antti tämän bufetteineiden läheisyydestä lähtevän vaikutuksen alainen ja hänen äskeiset neitosensa olivat jo unohdetut.

– Herra Ljungberg kai tuntee nuo kaksi ylioppilasta, jotka tulivat Leppävirroilta laivaan? kysyi kapteeni Antilta.

– Heidän nimensä ovat Miettinen ja Voutilainen.

– Siis talonpoikais-ylioppilaita niinkuin minä arvasinkin.

Ja otettuaan ryyppyn jatkoi kapteeni, että se on merkillistä, kuinka nykyaikana yhä useammin alkaa kuulla suomalaisia nimiä ylioppilailta. Hän tahtoo olla tuomittu, jos ei viisikymmentä prosenttia niistä ylioppilaita, joille hän on tänäkin kesänä piletin kirjoittanut, ole kantanut suomalaista nimeä.

Ja siitä syntyi yleinen keskustelu liikanaisesta antautumisesta oppineelle uralle. Sanomalehdissä oli ollut kirjoituksia »sivistyneestä köyhälistöstä», joka muissa maissa uhkaa suurilla yhteiskunnallisilla vaaroilla ja joka meilläkin on tuleva »päivän polttavaksi kysymykseksi», jos vaan ylioppilaiden lukumäärä saa enetä sillä nopeudella, jolla viime vuosina.

Se oli kapteeni, joka enimmästään puheli, tunnusteltuaan ensin mielipiteitä ympäriltään, jotka tuntuivat soveltuvan hä-